II

(Besluiten waarvan de publikatie niet voorwaarde is voor de toepassing)

COMMISSIE

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 21 februari 1990

betreffende de op de automobielsector toepasselijke Duitse steunregelingen

(Slechts de tekst in de Duitse taal is authentiek)

(90/381/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, inzonderheid op artikel 93, lid 2, eerste alinea,

Na overeenkomstig bovengenoemd artikel de belanghebbenden te hebben aangemaand hun opmerkingen te maken,

Overwegende hetgeen volgt:

I

Bij brief van 31 december 1988 heeft de Commissie de Lid-Staten in kennis gesteld van haar besluit van 22 december 1988 om op grond van artikel 93, lid 1, van het Verdrag voor staatssteun aan de automobielindustrie een communautair kader (1) ten uitvoer te leggen. Bij deze brief waren een uiteenzetting betreffende de noodzaak en strekking van de maatregel, de regels inzake aanmelding, de richtsnoeren voor de beoordeling en tevens modellen van de standaardformulieren voor aanmelding en verslaggeving gevoegd. Het kader, waarin is bepaald dat alle steunmaatregelen van de Staten ten gunste van automobielfabrikanten binnen het toepassingsgebied van een goedgekeurde steunregeling vooraf moeten worden aangemeld indien de kosten van het steunvoornemen 12 miljoen ecu overschrijden, is op 1 januari 1989 in werking getreden en geldt gedurende twee jaar. De Commissie beoogde daarmee de bestaande steunregelingen die op de automobielsector van toepassing zijn, in dier voege te doen wijzigen dat daarin de verplichting tot voorafgaande aanmelding van de concrete gevallen zou worden opgenomen volgens de in het communautaire kader aangegeven criteria, meer bepaald het criterium betreffende de kosten van het steunvoornemen, indien deze hoger zijn dan 12 miljoen ecu.

De Duitse Regering verzocht bij verbale nota van 25 januari 1989 om verlenging van de antwoordtermijn tot eind februari en bij verbale nota van 28 februari 1989 om een verdere verlenging tot 15 maart 1989.

Bij de verbale nota van 3 maart 1989 aan het Secretariaat-generaal en bij brief van 10 maart 1989 van de minister van Economische Zaken Haussmann aan Sir Leon Brittan stelde de Duitse Regering de Commissie formeel in kennis van haar besluit het communautaire kader niet toe te passen, en deelde zij haar de redenen van deze weigering mee. De Duitse bezwaren berustten voornamelijk op de opvatting dat met het kader doelstellingen van sectorieel industrieel beleid worden nagestreefd, waarvan de Duitse Regering geen voorstandster is en wat volgens haar de doeltreffendheid van de regionale steunmaatregelen in gevaar zou kunnen brengen door aan de continuïteit en de voorspelbaarheid ervan afbreuk te doen. Volgens de Duitse Regering zijn de Duitse steunregelingen neutraal wat hun sectoriële gevolgen betreft en beïnvloeden zij de intracommunautaire handel niet op merkbare wijze nadelig.

Bij brief van 4 april 1989 deelde de Commissie de Duitse Regering in antwoord op haar brieven mee dat zij de aangevoerde argumenten niet toereikend achtte als rechtvaardiging om het communautaire kader niet toe te passen. In deze brief ging de Commissie op de argumenten van de Duitse autoriteiten in en verzocht zij deze hun standpunt nogmaals te overdenken. Anders zou de Commissie, ter verzekering van de toepassing van het communautaire kader de procedure van artikel 93, lid 2, van het Verdrag inleiden ten aanzien van alle in Duits-

(1) PB nr. C 123 van 18. 5. 1989, blz. 3.

land geldende steunregelingen ten behoeve van de automobielindustrie.

Bij brief van 3 mei 1989 van de minister van Economische Zaken Haussmann aan Sir Leon Brittan bevestigde de Duitse Regering haar besluit het kader niet te aanvaarden, waarbij zij naast haar eerdere argumenten met name aanvoerde dat de betrokken sector, gelet op de thans daar behaalde resultaten, aan een bijzonder communautair kader geen behoefte meer heeft.

Omdat de Duitse autoriteiten op hun negatief standpunt ten aanzien van het communautaire kader bleven staan, besloot de Commissie op 27 juli 1989 de procedure van artikel 93, lid 2, in te leiden ten aanzien van alle op het ogenblik in Duitsland geldende goedgekeurde steunregelingen die mogelijkerwijze aan de automobielindustrie ten goede zouden kunnen komen. De Commissie overwoog bij het nemen van dit besluit dat de door de Duitse Regering aangevoerde argumenten niet rechtvaardigen dat Duitsland in tegenstelling tot alle andere Lid-Staten het kader niet toepast.

Bij brief van 9 augustus 1989 stelde de Commissie de Duitse Regering van dit besluit in kennis en maande zij haar aan haar opmerkingen te maken. Overeenkomstig artikel 93, lid 2, van het Verdrag werden bij wege van een bekendmaking (1) de andere Lid-Staten en overige belanghebbenden eveneens van het besluit in kennis gesteld en aangemaand hun opmerkingen te maken.

II

Bij brieven van 6 oktober, 31 oktober en 30 november 1989 hebben de Duitse autoriteiten in het kader van de procedure hun opmerkingen gemaakt. Daarnaast vonden op 18 oktober en 6 december 1989 twee bilaterale bijeenkomsten van de Duitse autoriteiten en de Commissie plaats. Van Duitse zijde zijn ter rechtvaardiging van de niet-toepassing van het kader de volgende argumenten aangevoerd :

1. Het feit dat de andere Lid-Staten in het kader hebben toegestemd, is irrelevant, omdat het kader voor een aantal ervan geen praktisch belang heeft.

2. Aan het kader liggen doelstellingen van industrieel beleid ten grondslag, en het kan voor dergelijke doelstellingen worden toegepast. De verklaring van de Commissie, dat het kader tot een gezonde ontwikkeling van de sector kan bijdragen en de garantie kan bieden dat het bedrijfsleven zich tijdig aan de veranderende marktomstandigheden aanpast, wijst op een benadering die op het voeren van een sectorieel industrieel beleid is gericht, hetgeen zowel voor de sector zelf als voor de gehele economie schadelijk zou kunnen blijken te zijn.

3. Op basis van de ervaring van de laatste jaren en van duidelijke tendensen in de Europese Gemeenschap valt te verwachten dat het communautaire kader mede ertoe zal leiden dat de artikelen 92 en 93 van het Verdrag in toenemende mate worden toegepast als middel voor grepen op basis van overwegingen van industrieel beleid; dit zou neerkomen op misbruik van deze artikelen van het Verdrag en zou haaks staan op het Duitse economische beleid, waaraan ten grondslag liggen : een gelijke behandeling van alle sectoren, een structureel, een regionaal en een milieubeleid, en steunregelingen voor Berlijn, hetgeen tot positieve aanpassing dient te leiden.

4. Beslissingen inzake investeringen moeten aan de marktdeelnemers zelf worden overgelaten. Er bestaat geen behoefte aan een systeem van centrale controle op de noodzaak of doeltreffendheid van investeringen uit sectorieel oogpunt; een dergelijk systeem kan nooit werken, omdat de controlerende instantie niet over de nodige gegevens betreffende de relevante markt en de betrokken ondernemingen beschikt.

5. De Duitse steunregelingen zijn overwegend horizontaal en dus in sectorieel opzicht neutraal ; de steunintensiteit is in Duitsland laag, zodat geen noemenswaardige vervalsing van de mededinging en nadelige beïnvloeding van de intracommunautaire handel kan optreden.

6. De door het communautaire kader ingevoerde sectoriële specialisering zou de doeltreffendheid van het regionale beleid en het milieubeleid in Duitsland in gevaar kunnen brengen, doordat dit zijn continuïteit zou verliezen en niet langer voorspelbaar zou zijn. Het kader zou het besluitvormingsproces vertragen.

7. Het kader zou ertoe kunnen leiden dat de sectoriële steunverlening wordt opgedreven ; er hebben zich reeds precedenten voorgedaan van zeer omvangrijke steunverlening in de automobielsector, die door de Commissie werd goedgekeurd en die niet binnen het kader valt.

8. Er zijn geen goede gronden voor de invoering in de automobielindustrie van een kader in de vorm van doelgerichte maatregelen op basis van artikel 93, lid 1, van het Verdrag.

9. Het stimuleren van algemene steunregelingen ten behoeve van de milieubescherming behoort in de Bondsrepubliek Duitsland tot de hoogste politieke prioriteiten, en blijkens artikel 130 R streeft de Gemeenschap dezelfde doelstellingen na.

10. De Commissie erkent in haar regionaal beleid (Structuurfondsen) de onafhankelijkheid van de Lid-Staten ten aanzien van regionale en algemene steunregelingen, zolang deze niet strijdig zijn met het algemeen belang; de op artikel 92, lid 2, onder c), gebaseerde steunregelingen die in de Bondsrepubliek Duitsland worden toegepast, zijn op algemeen erkende doelstellingen gericht (regionaal en milieubeleid); zij zijn niet in strijd met het algemeen belang zoals dit bij voorbeeld in verband met de Structuurfondsen wordt omschreven, en het is bijgevolg niet gerechtvaardigd nieuwe formele en materiële beperkingen op te leggen met betrekking tot onbetwiste, sinds jaren bestaande steunregelingen.

(1) PB nr. C 281 van 7. 11. 1989, blz. 6.

11. Steun voor de regio's bedoeld in artikel 92, lid 2, onder c), is in het Verdrag principieel verenigbaar met de gemeenschappelijke markt verklaard; wat de noodzaak en de dringendheid van dergelijke steun betreft: deze hebben nog niet aan belang ingeboet; zonder deze instrumenten zou Berlijn niet leefbaar zijn en zouden de zonegrensgebieden niet in de Duitse economie kunnen worden geïntegreerd.

12. Het vooraf aanmelden van afzonderlijke toepassingsgevallen van verschillende bestaande steunregelingen is onmogelijk, omdat van deze regelingen door de begunstigden automatisch gebruik wordt gemaakt en deze de autoriteiten niet op voorhand bekend zijn. Gelet op deze interne moeilijkheden hadden de Duitse autoriteiten over een redelijke termijn moeten kunnen beschikken om de bestaande regelingen langs wettelijke weg aan te passen.

13. In elk geval zou de Commissie rekening moeten houden met de bijzondere politieke en economische situatie van Berlijn, dat door Oostduits grondgebied is omringd en dus zich in een geïsoleerde positie bevindt. Ook zou in aanmerking moeten worden genomen dat de activiteiten op het gebied van de automobielindustrie in Berlijn die onder het kader vallen, tot onderdelenproduktie van zes automobielfabrikanten zijn beperkt en dat, ingevolge het lage investeringsniveau, de daarvoor verleende steun van geringe omvang is.

De Commissie heeft geen opmerkingen van andere Lid-Staten of van overige belanghebbenden ontvangen.

III

Met betrekking tot de in deel II, punten 1 tot en met 13, samengevatte argumenten van de Duitse autoriteiten stelt de Commissie het volgende:

ad 1. Het is weliswaar juist dat voor een aantal Lid-Staten de automobielindustrie thans van weinig belang is, maar het communautaire kader is ook aanvaard door Lid-Staten waarvan de economie in aanzienlijke mate van deze industrie afhankelijk is, zoals Frankrijk, Italië, het Verenigd Koninkrijk en België, waar het aandeel van de automobielsector in de verwerkende industrie, uitgedrukt in bruto toegevoegde waarde, tussen 5 en 10 % schommelt.

ad 2. Wat de opvatting van de Duitse Regering betreft dat aan het communautaire kader doelstellingen van industrieel beleid ten grondslag liggen en dat daarmee dergelijke doelstellingen worden nagestreefd, verwijst de Commissie andermaal naar het doel van het kader, namelijk een volledige transparantie van de steunverlening aan deze industrietak tot stand te brengen en terzelfder tijd aan de toekenning van steun een strengere discipline op te leggen, zodat de zekerheid wordt geschapen dat het concurrentievermogen van die sector niet door eenzijdige maatregelen wordt vervalst. De Commissie ziet niet in hoe het zorgen voor onvervalste en eerlijke mededinging in de sector kan worden beschouwd als het voeren van een industrieel beleid dat voor die sector en zelfs voor de gehele economie een nadelige uitwerking kan hebben.

ad 3. De Commissie kan evenmin het argument aanvaarden dat het communautaire kader mede zal leiden tot interventies op basis van overwegingen van industrieel beleid. De Commissie is zich ervan bewust dat, naarmate met de totstandbrenging van een eengemaakte markt tegen 1992 de marktintegratie voortschrijdt, ingevolge de toenemende concurrentie mogelijkerwijze beroep zal worden gedaan op hulp en bescherming van de overheid, hetgeen door de Lid-Staten slechts in de vorm van staatssteun kan worden geboden, omdat de meeste middelen die regeringen gewoonlijk gebruiken om hun ondernemingen tegen buitenlandse concurrentie te beschermen, met de totstandkoming van de interne markt zullen verdwijnen. Eenzijdige hulpverleningsmaatregelen in één Lid-Staat kunnen tot werkloosheid en bijgevolg tot een roep om compenserende steunmaatregelen in andere Lid-Staten leiden. Het doel van de door het kader opgelegde strikte discipline inzake staatssteun is dan ook juist op overwegingen van industrieel beleid stoelende ingrepen te verhinderen.

ad 4. De Commissie is het volledig ermee eens dat beslissingen inzake investeringen aan de marktdeelnemers zelf moeten worden overgelaten en dat een bestuursinstantie daarin niet het laatste woord mag hebben. Het spreekt vanzelf dat het kader niet tot doel heeft de Commissie in staat te stellen het investeringsbeleid in een bepaalde richting te sturen, maar juist om ervoor te zorgen dat de desbetreffende beslissingen daadwerkelijk door de investeerders zelf worden genomen, door te waarborgen dat, wanneer er daarbij sprake is van staatssteun, deze in overeenstemming is met het algemeen belang in de zin van het Verdrag en dat er een duidelijke relatie bestaat tussen de steunmaatregelen en de problemen die men daarmee beoogt op te lossen. De Commissie wil met het communautaire kader waarborgen dat investeerders hun beslissing niet laten beïnvloeden door het beschikbaar zijn van eenzijdig aangeboden hulp of steun.

ad 5. Wat het argument betreft dat de Duitse steunregelingen horizontaal zijn en door de lage intensiteit ervan de mededinging en de intracommunautaire handel niet merkbaar nadelig beïnvloeden, is de Commissie van oordeel dat, gelet op de felle concurrentie in en het kapitaalintensieve karakter van de automobielindustrie, zelfs steun met lage intensiteit zonder meer de mededinging kan vervalsen en de intracommunautaire handel ongunstig kan beïnvloeden. In dit verband, en in aanmerking nemend dat een groot gedeelte van de Duitse steunregelingen betrekking heeft op regionale steun, bevestigt de Commissie haar principieel positieve instelling ten aanzien van regionale

steun en erkent zij dat de automobielindustrie een waardevolle bijdrage kan leveren tot de regionale ontwikkeling. Gezien de betekenis van deze industrietak, zijn groeiende concurrentiegevoeligheid en de zeer aanzienlijke handelsstromen, is het de Commissie eraan gelegen dat regionale steun een daadwerkelijk waarneembare en lang aanhoudende uitwerking heeft op de regionale ontwikkeling, welke uitwerking zwaarder doorweegt dan mogelijke nadelige gevolgen voor de sector als geheel. Bovendien wil de Commissie paal en perk stellen aan de steeds couranter wordende en hoogst ongezonde praktijk van Lid-Staten om, ten einde nieuwe industriële vestigingen aan te trekken, met de verlening van regionale steun tegen elkaar op te bieden.

ad 6. Wat het argument betreft dat het communautaire kader een einde zou maken aan de continuïteit en de voorspelbaarheid van de regionale steunverlening en de steunverlening ten behoeve van het milieu in de Bondsrepubliek Duitsland en het besluitvormingsproces zou vertragen, is de Commissie van oordeel dat zij slechts een doeltreffend steunbeleid kan voeren, indien zij individuele gevallen kan beoordelen voordat de steun wordt goedgekeurd. Dit beginsel is reeds toegepast in alle bestaande kaderregelingen voor andere sectoren, zoals kunstvezels, textiel, scheepsbouw en staal, en de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland heeft dit aanvaard. Wat de afhandelingsduur van de procedures betreft, is de Commissie in staat, indien althans de Lid-Staten meewerken, tot prompt en tijdbesparend handelen.

ad 7. De Commissie aanvaardt het argument niet dat het communautaire kader ertoe zou kunnen leiden dat de sectoriële steunverlening in de sector wordt opgedreven. Eerdere gevallen van sectoriële steunverlening in deze sector tonen duidelijk aan dat het beleid van de Commissie de laatste jaren op beperking is gericht (bij voorbeeld Alfa Romeo, Renault, Rover Group, Enasa). Dit beleid wordt nog versterkt door de richtsnoeren in het kader, volgens welke sectoriële steunmaatregelen slechts zijn toegestaan in zeer uitzonderlijke omstandigheden en mits aan zeer restrictieve voorwaarden is voldaan.

ad 8. Wat de rechtvaardiging voor een communautair kader inzake staatssteun in de automobielindustrie betreft heeft de Commissie bij de invoering van dat kader de redenen uiteengezet waarom zij ter verzekering van de geleidelijke ontwikkeling van de gemeenschappelijke markt doelgerichte maatregelen op basis van artikel 93, lid 1, van het Verdrag in de sector noodzakelijk achtte. In dit verband verwijst de Commissie naar de rechtvaardiging van het kader, zoals bekendgemaakt in het Publikatieblad, alsook naar de brieven van 9 augustus 1988 van de Commissie aan de Lid-Staten, waarin werd voorgesteld het kader in te voeren. De Commissie is bij het nemen van haar besluit ervan uitgegaan dat een crisis in een sector niet zonder meer tot invoering van een kader behoeft te leiden, maar dat een dergelijke maatregel ook gerechtvaardigd kan zijn wanneer een sector voor intracommunautaire concurrentie bijzonder gevoelig is.

ad 9. Met betrekking tot de behandeling van steun aan de automobielindustrie ten behoeve van het milieu wijst de Commissie erop dat de wijze waarop zij voornemens is in de context van het communautaire kader op dergelijke steun toezicht te houden niet in strijd is met artikel 130 R. Zoals bepaald in de richtsnoeren van het kader, is de ontwikkeling van voertuigen die minder milieuverontreinigend en beter energie-besparend zijn, een voor een deel in de communautaire wetgeving belichaamd vast vereiste voor de industrie, hetgeen dus in beginsel uit de eigen middelen van de onderneming moet worden bekostigd. De vermindering van de door voertuigen veroorzaakte verontreiniging en de daarmee verband houdende technologieën zijn in de concurrentie tussen fabrikanten een voorname factor geworden en zullen in de toekomst nog belangrijker worden. De Commissie wil vermijden dat de mededinging wordt vervalst, doordat aan fabrikanten steun wordt verleend om hen te helpen hun achterstand op technologisch gebied in te halen.

ad 10. De Commissie aanvaardt niet de opvatting van de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland dat de onafhankelijkheid van de Lid-Staten ten aanzien van regionale en algemene steunregelingen eraan in de weg staat dat aan bestaande steunregelingen nieuwe beperkingen worden gesteld. Zoals het Hof van Justitie in zijn arrest van 24 februari 1987 heeft verklaard (zaak 310/85, Deufil) [1], geeft een kader inzake staatssteun in een bepaalde sector richtsnoeren waarin het beleid wordt bepaald dat de Commissie denkt te volgen, en die zij door de Lid-Staten met betrekking tot de steunmaatregelen in de betrokken sector geëerbiedigd wenst te zien. Het Hof heeft erop gewezen dat in dergelijke kaders niet op ongeoorloofde wijze van de artikelen 92 en 93 van het Verdrag wordt afgeweken. De beoordeling door de Commissie van afzonderlijke toepassingsgevallen van bestaande regionale en algemene steunregelingen zal bijgevolg steeds op het bepaalde in de artikelen 92 en 93 berusten.

ad 11. Wat het argument betreft dat steun voor de regio's bedoeld in artikel 92, lid 2, onder c), van het Verdrag verenigbaar met de gemeenschappelijke markt is verklaard, is de Commissie van oordeel dat ook deze regio's onder de bepalingen van het communautaire kader behoren te vallen. De vere-

[1] Jurispr. 1987, blz. 901.

nigbaarheid met de gemeenschappelijke markt van steun voor deze regio's staat ter beoordeling van de Commissie, die moet onderzoeken of deze steun noodzakelijk is om de door de deling van Duitsland berokkende economische nadelen te compenseren.

ad 12. De Duitse autoriteiten voeren aan dat de relevante in de Bondsrepubliek Duitsland bestaande steunregelingen de begunstigde automatisch een wettelijke aanspraak toekennen en niet de autoriteiten op voorhand bekend zijn, zodat het onmogelijk is afzonderlijke toepassingsgevallen van deze regelingen vooraf aan te melden. De Commissie is met betrekking tot dit argument van oordeel dat de overheid, aangezien zij de rechtsvorm van de nationale steunregelingen bepaalt en tevens vanuit administratief oogpunt de steunverlenende instantie is, in beginsel behoort te weten welke steun wordt toegekend.

Wat de redelijke termijn voor aanpassing van de bestaande regelingen langs wetgevende weg betreft, zij in de eerste plaats erop gewezen dat het communautaire kader weliswaar slechts de waarde van een aanbeveling heeft, maar dat de Duitse autoriteiten niettemin reeds 14 maanden de tijd hebben gekregen om hun wetgeving aan dit kader aan te passen.

In de tweede plaats moet worden opgemerkt dat beschikkingen van de Commissie op grond van artikel 93, lid 2, van het Verdrag directe werking hebben, zodat voor de tenuitvoerlegging ervan geen wetgevende maatregelen van de Lid-Staten zijn vereist [1]. Deze beschikkingen hebben voorrang boven nationale voorschriften die met de daaruit voortvloeiende verplichtingen in strijd zouden zijn. Bijgevolg moet de in de onderhavige beschikking bedoelde verplichting tot voorafgaande aanmelding van de steunmaatregelen, aangezien deze duidelijk en onvoorwaardelijk is, in de Duitse rechtsorde haar volle werking ontplooien [2], zonder dat wijzigingen langs wetgevende weg zijn vereist. Bovendien zijn volgens recente rechtspraak van het Hof niet slechts de nationale rechterlijke instanties, maar ook de nationale bestuursinstanties — met inbegrip van die op gemeentelijk of regionaal niveau — gehouden de communautaire voorschriften toe te passen in de plaats van de eventueel daarmee strijdige nationale voorschriften [3]. Bijgevolg moet, indien de Bondsrepubliek Duitsland het nuttig mocht achten om louter om een betere rechtszekerheid de bestaande steunregelingen langs wetgevende weg te wijzigen, worden herinnerd aan het algemene beginsel volgens hetwelk een Lid-Staat zich niet op procedures, praktijken of situaties van zijn nationale rechtsorde kan beroepen om zich aan communautaire verplichtingen zoals die welke uit een beschikking inzake staatssteun voortvloeien te onttrekken [4].

ad 13. In tegenstelling met de andere argumenten aanvaardt de Commissie het argument van de Duitse autoriteiten betreffende de steun aan Berlijn. De Commissie erkent dat de economische en politieke situatie van Berlijn, waarvan het grondgebied door de Duitse Democratische Republiek is omringd, uniek is en niet vergelijkbaar met die van enige andere Duitse regio in de zin van artikel 92, lid 2, onder c), van het Verdrag, noch met enige andere regio in de Gemeenschap. Gelet bovendien op het feit dat de automobielindustrie in Berlijn op het ogenblik van beperkte omvang is, met lage investeringen in onderdelenproduktie, is de Commissie van oordeel dat de steun aan de Berlijnse automobielfabrikanten, verleend op basis van de steunregelingen in het Berlijnse Förderungsgesetz, van de verplichting tot voorafgaande aanmelding uit hoofde van het communautaire kader kan worden uitgesloten.

IV

Uit het hierboven overwogene volgt dat de argumenten en opmerkingen van de Duitse autoriteiten niet hun weigering kunnen schragen om zich te voegen naar de doelgerichte maatregelen die de Commissie op 22 december 1988 op grond van artikel 93, lid 1, van het Verdrag heeft genomen en die zij hun bij brief van 31 december 1988 heeft meegedeeld. Het betreft de doelgerichte maatregelen die zijn uiteengezet in deel 2 van „Staatssteun aan de automobielindustrie : een communautair kader", dat later is bekendgemaakt. Gelet op de weigering van de Duitse Regering om zich naar deze doelgerichte maatregelen te voegen, is de Commissie, die de procedure van artikel 93, lid 2, van het Verdrag heeft ingeleid en voortgezet, gerechtigd bij wege van een beschikking op grond van genoemde bepaling en op basis van de onder III uiteengezette overwegingen te eisen dat de bestaande regelingen inzake staatssteun in dier voege worden gewijzigd dat de Duitse Regering de in deze doelgerichte maatregelen vervatte verplichting tot voorafgaande aanmelding en jaarlijkse rapportering nakomt.

[1] Arrest van het Hof van Justitie van 19. 6. 1973, zaak 77/72, Capolongo, Jurispr. 1973, blz. 611.

[2] Zie o.m. het arrest van het Hof van Justitie van 6. 2. 1963, zaak 26/62, Van Gend & Loos, Jurispr. 1963, blz. 1, en dat van 9. 3. 1978, zaak 106/77, Simmenthal, Jurispr. 1978, blz. 629.

[3] Arrest van het Hof van Justitie van 22. 6. 1989, zaak 103/88, Costanzo (nog niet gepubliceerd).

[4] Zie o.m. het arrest van het Hof van Justitie van 11. 4. 1978, zaak 100/77, Commissie/Italiaanse Republiek, Jurispr. 1978, blz. 879, dat van 2. 2. 1982, zaak 71/81, Commissie/Koninkrijk België, Jurispr. 1982, blz. 175, alsmede dat van 21. 2. 1990 in zaak C 74/89, Commissie/Koninkrijk België (nog niet gepubliceerd).

Nogmaals zij gesteld dat de invoering per 1 mei 1990 van de verplichting tot voorafgaande aanmelding van steunmaatregelen met betrekking tot steunvoornemens waarvan de kosten meer dan 12 miljoen ecu bedragen, geen moeilijkheden kan doen rijzen, aangezien de directe werking van de beschikkingen op grond van artikel 93, lid 2, van het Verdrag het overbodig maakt de bestaande nationale steunregelingen langs wetgevende weg te wijzigen (vgl. deel III, ad 12).

Deze verplichting kan immers geen terugwerkende kracht hebben en laat derhalve reeds toegezegde steun onverlet in zoverre naar Duits recht aanspraken van de ontvangende ondernemingen moeten worden erkend, zelfs indien de steun op een later tijdstip wordt uitgekeerd, zoals bij steun in de vorm van fiscale voordelen — bij voorbeeld jaarlijkse vrijstelling of reductie van de belasting op de winst van vennootschappen als tegenprestatie voor in 1990 voorgenomen industriële investeringen.

Gelet op de argumenten die de Duitse autoriteiten in de loop van de procedure hebben aangevoerd en die de Commissie aanvaardt, moet evenwel rekening worden gehouden met de unieke politieke en economische situatie van Berlijn. Gelet op het bepaalde in artikel 92, lid 2, onder c), van het Verdrag, acht de Commissie het dan ook gerechtvaardigd dat voor de onder deze beschikking vallende staatssteun die krachtens het Berlijnse Förderungsgesetz wordt toegekend, ontheffing wordt verleend van de verplichting tot voorafgaande aanmelding, neergelegd in punt 2.2, eerste alinea, van het communautaire kader. Bijgevolg geldt voor deze steun slechts de verplichting tot jaarlijkse verslaglegging zoals bedoeld in de tweede alinea van dat punt,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

1. Vanaf 1 mei 1990 meldt de Bondsrepubliek Duitsland overeenkomstig artikel 93, lid 3, van het Verdrag bij de Commissie elk voornemen aan voor steunmaatregelen die betrekking hebben op projecten welke binnen het toepassingsgebied van de in de bijlage bij deze beschikking vermelde steunregelingen vallen en waarvan de kosten meer dan 12 miljoen ecu bedragen, en die zijn bestemd voor ondernemingen die bedrijvig zijn in de automobielsector zoals omschreven in punt 2.1 van het communautaire kader inzake staatssteun aan de automobielindustrie. De aanmelding wordt verricht overeenkomstig het bepaalde in de punten 2.2 en 2.3. Bovendien dient de Bondsrepubliek Duitsland jaarlijkse verslagen in zoals door het kader vereist.

2. Behalve met betrekking tot de steunregelingen die zijn opgenomen in de (niet uitputtende) lijst in de bijlage bij deze beschikking, komt de Bondsrepubliek Duitsland de in lid 1 vervatte verplichting ook na met betrekking tot alle andere bestaande, niet in de bijlage vermelde steunregelingen die ten goede zouden kunnen komen aan de sector waarop het kader van toepassing is.

3. Steunmaatregelen uit hoofde van het Berlijnse Förderungsgesetz ten gunste van de automobielindustrie in Berlijn zijn niet aan de in het kader opgelegde verplichting tot voorafgaande aanmelding onderworpen, doch moeten wel in de daardoor vereiste jaarlijkse verslagen worden opgenomen.

Artikel 2

De Bondsrepubliek Duitsland stelt de Commissie binnen twee maanden na ontvangst van de kennisgeving van deze beschikking in kennis van de ter nakoming daarvan getroffen maatregelen.

Artikel 3

Deze beschikking is gericht tot de Bondsrepubliek Duitsland.

Gedaan te Brussel, 21 februari 1990.

Voor de Commissie

Leon BRITTAN

Vice-Voorzitter